

Sygn. akt III AUa 145/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban (spr.) SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Protokolant:	stażysta Damian Wawrzyniak

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2015 r. w Gdańsku

sprawy R. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 listopada 2014 r., sygn. akt VI U 1817/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 145/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 maja 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił przyznania ubezpieczonemu R. S. prawa do wcześniejszej emerytury. Organ rentowy powołał się na przepisy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Ubezpieczony R. S. złożył odwołanie od powyższej decyzji i wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury oraz o zasądzenie od organu kosztów procesu według norm przepisanych. Wskazał, że przez okres od 23 września 1976 r. do 31 stycznia 1982 r. stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach w Państwowym Ośrodku (...) w Ż. jako kierowca. Na okoliczność wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań wskazanych przez niego świadków.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał argumentację zawartą w skarżonej decyzji. Wskazał, że nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w Ż., gdyż ubezpieczony nie przedłożył za ten okres świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2014r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 15 lutego 2014 roku (1), stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (2) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (3).

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony R. S., ur. dnia (...), w dniu 17 lutego 2014 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury. Organ rentowy uznał za udokumentowany staż ubezpieczeniowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wymiarze: 25 lat, 9 miesięcy i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 11 lat, 7 miesięcy i 25 dni stażu pracy w szczególnych warunkach (okres pracy w Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w B.). Ubezpieczony nie jest członkiem OFE.

W niniejszej sprawie sporną pozostawała okoliczność, czy ubezpieczony przez okres co najmniej 15 lat stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w warunkach szczególnych, tj. czy taki charakter miała wykonywana przez niego praca w Państwowym Ośrodku (...) w Ż. w okresie od 23 września 1976 r. do 30 stycznia 1982 r.

Sąd I instancji ustalił, iż ubezpieczony w okresie od 8 czerwca 1973 r. do 16 sierpnia 1986 r. pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w Państwowym Ośrodku (...) w Ż.. W okresie od 8 czerwca 1973 r. do 22 września 1976 r. zajmował stanowisko ślusarza, w okresie od 23 września 1976 r. do 31 stycznia 1982 r. stanowisko kierowcy, zaś w okresie od 1 lutego 1982 r. do 16 sierpnia 1986 r. stanowisko pomocnika murarza. Ubezpieczony pracując jako kierowca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jeździł pojazdami marki S. o tonażu całkowitym około 5 ton. Woził m.in. elementy korporacyjne z pobliskiej fabryki - stal, materiały metalowe.

Sąd Okręgowy wskazał, iż dokonał oceny omówionego wyżej stanu faktycznego w kontekście przepisów art. 184 i 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2013, poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 z 1983 r., poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32-34, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999 roku, osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 2 ustawy).

Zgodnie z treścią art. 32 ust 1 cytowanej wyżej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ustawy (co najmniej 65 lat dla mężczyzn, co najmniej 60 lat dla kobiet). Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w cytowanym wyżej przepisie, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepisy rozporządzenia wykonawczego z dnia 7 lutego 1983 r., które nadal zachowały swoją moc na warunkach określonych w art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS mają zastosowanie do wszystkich pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, a okresy te stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r. pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą wyłącznie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i jego załączniki stanowią jedyną i właściwą podstawę do określenia, czy dane stanowisko pracy należy zaliczyć do stanowisk pracy, na których wykonywana jest praca w szczególnych warunkach. Ponadto dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy, rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08).

Sąd Okręgowy podkreślił, iż w przypadku, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczeń potwierdzających okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach z przyczyn od siebie niezależnych, art. 472 i 473 k.p.c. umożliwiają ustalenie tych okoliczności w drodze postępowania odwoławczego przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z ww. artykułami w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych każdy fakt mający wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość może być dowodzony wszelkimi środkami, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. Zaliczenie nie udokumentowanych, spornych okresów pracy w szczególnych warunkach do stażu pracy uprawniającego do wcześniejszej emerytury wymaga dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych. Na podstawie powyższego nie ulega wątpliwości, że w postępowaniu o świadczenie emerytalno-rentowe dopuszczalne jest, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 27 maja 1985 r. (III UZP 5/85), przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu jego likwidacji lub zniszczenia dokumentów dotyczących zatrudnienia. Okres pracy w warunkach szczególnych można również ustalić w postępowaniu sądowym na podstawie akt osobowych pracownika.

Sąd I instancji w niniejszym postępowaniu dopuścił, na okoliczność pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach, dowód z zeznań ubezpieczonego oraz świadków M. S. (1), M. S. (2) oraz S. J.. Sąd uznał zeznania powyższych świadków za wiarygodne, logiczne i spójne z zeznaniami samego ubezpieczonego oraz ze świadectwem pracy ubezpieczonego z (...) w Ż.. Świadczenie dokładnie opisali charakter wykonywanej przez ubezpieczonego pracy, nadto w tym samym czasie świadkowie byli zatrudnieni również w w/w zakładzie pracy, zatem widywali ubezpieczonego w trakcie wykonywanej przez niego pracy.

Z dowodów przeprowadzonych w sprawie, w ocenie Sądu I instancji, bezspornie wynika, że ubezpieczony w okresie zakwestionowanym przez organ rentowy, tj. od 23 września 1976 r. do 31 stycznia 1982 r. stale i w pełnym wymiarze

czasu pracy pracował w szczególnych warunkach. Charakter i rodzaj prac wykonywanych przez ubezpieczonego w powyższym okresie odpowiada pracom, o jakich mowa w wykazie A, dziale VIII, poz. 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze („prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony”).

Wobec tego, mając na względzie uwzględniony przez organ rentowy okres pracy w warunkach szczególnych (11 lat, 7 miesięcy i 25 dni) oraz okres zatrudnienia uznany przez Sąd za okres pracy w warunkach szczególnych, Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony legitymuje się 15-letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych, co przy spełnieniu przez niego pozostałych przesłanek uprawnia go do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury na mocy art. 32 w zw. z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił skarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przyznał ubezpieczonemu R. S. prawo do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach od dnia (...), tj. od dnia osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego 60 lat

W punkcie II wyroku Sąd Okręgowy zgodnie z przepisem art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS z urzędu orzekł w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zdaniem Sądu Okręgowego, w okolicznościach przedmiotowej sprawy brak było podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego, pomimo uwzględnienia odwołania ubezpieczonego. Ubezpieczony nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach za sporny okres zatrudnienia. Wobec tego organ rentowy władny był do zakwestionowania okoliczności wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w tym właśnie okresie. Mając na uwadze sformalizowany przebieg postępowania przed organem rentowym, jak również występujące ograniczenia dowodowe, do przyznania ubezpieczonemu prawa do żądanego świadczenia konieczne było przeprowadzenie postępowania dowodowego na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego na okoliczność świadczenia przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych.

W punkcie III wyroku, w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c. który ustanawia zasadę odpowiedzialności za koszty procesu i zobowiązuje do zwrotu przez stronę przegrywającą przeciwnikowi procesowemu poniesionych kosztów celowej obrony, a więc między innymi wynagrodzenia kwalifikowanego pełnomocnika, Sąd I instancji zasądził zwrot kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ubezpieczonego, który w postępowaniu sądowym był reprezentowany przez radcę prawnego. Sąd, na podstawie § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), ustalił stawkę wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości 180 zł, mając na względzie charakter sprawy oraz nakład pracy pełnomocnika. Zasądzona kwota stanowi trzykrotność minimalnej stawki wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi procesowemu będącego radcą prawnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz zaopatrzenia emerytalnego.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając wyrok w pkt. 1 i 3, zarzucając mu naruszenie przepisów:

- prawa procesowego w sposób mogący mieć istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 par. 1 i 227 k.p.c.. poprzez wadliwe ustalenie stanu faktycznego, polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że wnioskodawca posiada okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat. wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wymaganym na danym stanowisku - prawa materialnego tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach

z FUS, poprzez błędne jego zastosowanie i niesłuszne przyjęcie, iż wnioskodawca jest uprawniony do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, począwszy od dnia 15 lutego 2014 roku wskutek błędnego zaliczenie wnioskodawcy do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu pracy w Państwowym Ośrodku (...)w Ż. -

pomimo iż w rzeczywistości nie posiada wnioskodawca wymaganego okresu pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracy w szczególnych warunkach.

W oparciu o powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje w kwocie 240 zł, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł, że wyjaśnienia wnioskodawcy w korelacji z zeznaniami świadków oraz dokumentami z akt emerytalnych wnioskodawcy, a także tychże dokumentów względem siebie - nie dają podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował na stanowisku pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem skarżącego, Sąd niedostatecznie przeprowadził postępowanie dowodowe, bowiem oparł się w głównej mierze na wyjaśnieniach samego wnioskodawcy, uzupełnianych zeznaniami świadków, a nie wziął pod uwagę akt osobowych wnioskodawcy. Sąd I instancji nie ustalił także w sposób jednoznaczny charakteru wykonywanej pracy, bowiem ze świadectwa pracy nie wynika fakt wykonywania pracy zgodnie z definicją ustawową.

Pozwany podniósł także, iż nie można pomijać dokumentów zawartych w aktach osobowych, które winno się pozyskać, bowiem na uwadze trzeba mieć labilność ludzkiej pamięci. Wnioskodawca nie przedstawił zaś jednoznacznych dowodów na fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zeznania świadków czy wyjaśnienia wnioskodawcy w tym wypadku nie mogą za takowe być uznane.

Skarżący wywodził dalej, iż Sąd nie uzasadnił, czemu nie przyjął w poczet dowodów akt osobowych wnioskodawcy czy nie dopuścił z urzędu także innych dowodów, tylko orzekł zgodnie z żądaniem wnioskodawcy. Ponadto, zdaniem organu rentowego, Sąd nie ustalił pod jaki resort podlegała firma zatrudniająca ubezpieczonego.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wnioskodawca podniósł, iż dowody zgromadzone w sprawie wskazywały, iż w spornym okresie pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem nie zawiera zarzutów skutkujących zmianą bądź uchyleniem zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem niniejszej sprawy było przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa.

Sąd Apelacyjny zaakceptował w całości ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego, szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

W pierwszej kolejności wskazać należy, że prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., dalej: ustawa emerytalna), zawartym w rozdziale 2 działu II ustawy dotyczącym urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. Przepis ten w ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej: rozporządzenie). Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 powyższego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: (1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz (2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (tj. co najmniej 25 lat dla mężczyzn). W myśl ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Przepis ten ma charakter przejściowy, bowiem zawarty został w rozdziale 2 działu X ustawy zawierającym przepisy intertemporalne. Dotyczy on wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. na dzień 1 stycznia 1999 r., już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym - a w tym wymaganym okresie pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego.

W sprawie bezsporne jest, iż wnioskodawca (...) ukończył 60 rok życia, nie przystąpił do OFE, a na dzień wejścia w życie ustawy emerytalnej posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Sporny w sprawie pozostawał jedynie fakt spełnienia przesłanki co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych przed dniem 1 stycznia 1999 r. Organ rentowy zaliczył bowiem wnioskodawcy stażu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 11 lat 7 miesięcy i 25 dni, nie zaliczając mu do tego stażu okresu pracy w Państwowym Ośrodku (...) w Ż. od 23 września 1976 r. do 30 stycznia 1982 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego trafnie ustalił, iż wnioskodawca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych, o jakiej mowa w wykazie A, dziale VIII, poz. 2 załącznika do rozporządzenia. Zeznania ubezpieczonego, jak również świadków M. S. (1), M. S. (2) i S. J. oraz świadectwo pracy z dnia 15 sierpnia 1986 r. w sposób jednoznaczny bowiem potwierdziły, iż wnioskodawca R. S. w okresie od 23 września 1976 r. do 30 stycznia 1982 r. wykonywał pracę kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut organu rentowego, jakoby Sąd I instancji w sposób niewystarczający przeprowadził postępowanie dowodowe, gdyż nie dopuścił z urzędu dowodu z akt osobowych ubezpieczonego. Reguły dowodzenia w procesie cywilnym (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.) zobowiązują bowiem strony do wskazywania dowodów, z których wywodzą one skutki prawne. Zasada ta znajduje zastosowanie również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania ubezpieczonych od decyzji organów rentowych. Podkreślenia wymaga, iż dyspozycja przepisu art. 232 zd. 2 k.p.c. nie kreuje wobec sądu obowiązku samodzielnego poszukiwania dowodów. Wyartykułowana w tym przepisie możliwość dopuszczania przez sąd dowodów niewskazanych przez stronę nie jest bowiem tożsama z koniecznością poszukiwania przez sąd dowodów, których odnaleźć nie może strona. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 lipca 2014 r. (II PK 266/13, Lex nr 1496286), możliwość ta oznacza powinność dopuszczenia dowodu z urzędu w sytuacji, w której istnieją szczególnie uzasadnione przyczyny nakazujące jej podjęcie w celu prawidłowego wyjaśnienia sprawy. Okolicznością taką może być np. dążenie strony do obejścia prawa, podejrzenie wszczęcia fikcyjnego procesu, rażąca nieporadność strony działającej bez profesjonalnego pełnomocnika, ale także istnienie wysokiego prawdopodobieństwa zasadności dochodzonego roszczenia. Gdy

uzyskanie wiadomości specjalnych zapewnia wyłącznie opinia biegłego, to także w braku odpowiedniej inicjatywy dowodowej samej strony, niedopuszczenie dowodu z takiej opinii stanowi naruszenie art. 232 zdanie drugie k.p.c., gdy przeprowadzenie przez sąd z urzędu takiego dowodu jest jedynym sposobem przeciwdziałania niebezpieczeństwu oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, podważającego funkcję procesu.

W przedmiotowej sprawie natomiast w żadnym razie nie można dopatrzeć się konieczności działania przez Sąd I instancji w zastępstwie organu rentowego i dopuszczania z urzędu dowodu niewskazanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Skoro bowiem wnioskodawca uczynił zadość ciążącym na nim obowiązkom i na okoliczność wykonywania w spornym okresie pracy w warunkach szczególnych wskazał dowody w postaci zeznań świadków, organ rentowy, chcąc zaprzeczyć twierdzeniom ubezpieczonego, winien był wskazać dowody przeciwne. Jako że tego jednak nie uczynił, nie składając w postępowaniu pierwszoinstancyjnym jakichkolwiek wniosków dowodowych, nie może na etapie postępowania apelacyjnego obarczać Sądu I instancji odpowiedzialnością za niewykazanie swoich twierdzeń.

Podkreślenia także wymaga, iż organ rentowy nie skorzystał w przedmiotowej sprawie z szeregu uprawnień, jakie dał mu ustawodawca, umożliwiających mu samodzielne zdobycie informacji i dokumentów niezbędnych dla ustalenia świadczeń wnioskowanych przez ubezpieczonego. I tak:

- zgodnie z § 29 ust. 1 rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, w postępowaniu przed organem rentowym mogą być również dopuszczone dodatkowe dowody, jeżeli są one niezbędne do załatwienia sprawy. W tym przypadku organ rentowy wzywa zainteresowanego lub inny podmiot do przedłożenia tych dodatkowych dowodów, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 60 dni, licząc od dnia doręczenia wezwania,

- zgodnie z art. 125 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, pracodawcy obowiązani są do wydawania pracownikowi lub organowi rentowemu zaświadczeń niezbędnych do ustalenia prawa do świadczeń i ich wysokości,

- zgodnie z art. 125a ust. 1 ustawy emerytalnej, płatnik składek jest zobowiązany, na żądanie organu rentowego, do wystawienia dokumentów (zaświadczeń) w celu udowodnienia okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, oraz okresów nieskładkowych, o których mowa w art. 7 pkt 1, z uwzględnieniem ust. 2 i 5,

- zgodnie z art. 125a ust. 5 ustawy emerytalnej, od osoby opłacającej składki na własne ubezpieczenia społeczne organ rentowy może żądać przedłożenia dowodów potwierdzających opłacanie składek oraz wysokości podstawy wymiaru składek za okres przypadający po dniu 31 grudnia 1998 r.

Jak wynika z powyższego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych dysponował szeregiem uprawnień ułatwiających mu wypełnienie ciążącego na nim na mocy art. 232 zd. 1 k.p.c. obowiązku wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Jeśli więc organ rentowy twierdził, iż wnioskodawca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych, winien był przedłożyć odpowiednie dowody na tę okoliczność. Skoro zaś tego nie uczynił, musi ponieść konsekwencje procesowe swojego zaniedbania.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut, iż Sąd I instancji nie ustalił, pod jaki resort podlegała firma zatrudniająca wnioskodawcę. Wykazy resortowe należy bowiem traktować jedynie jako posiadające charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający. Wykaz resortowy ułatwia jedynie identyfikację określonego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach, niemniej jednak decydującym jest przyporządkowanie danego stanowiska pod stanowisko określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. W tym zakresie Sąd Okręgowy dokonał zaś ustalenia, wskazując, iż ubezpieczony świadczył pracę o jakiej mowa w wykazie A, dziale VIII załącznika do rozporządzenia, czyli prace w transporcie. Nadto, nadmienić należy, iż brak określenia resortu, pod jaki podlega przedsiębiorstwo będące pracodawcą ubezpieczonego, nie może stanowić zarzutu wobec Sądu I instancji, gdyż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego przedstawionym w wyroku z dnia 26 marca 2014 r. (II UK 368/13, Lex nr 1458633), w sytuacji, gdy stopień szkodliwości, czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia

została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu przemysłu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałyby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2008 r., I UK 381/07, Lex nr 494112; wyrok Sadu Najwyższego z dnia 25 września 2008 r., II UK 1/08, Lex nr 784938).

W wyroku z dnia 6 lutego 2014 r. (I UK 314/13, Lex nr 1439383) Sąd Najwyższy wskazał natomiast, iż jeżeli pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu przemysłu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałyby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. Z ustanowionej na gruncie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady wynika bowiem nakaz jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w zbliżonej sytuacji oraz zakaz różnicowania w tym traktowaniu bez przyczyny znajdującej należyte uzasadnienie w przepisie rangi co najmniej ustawowej. Zasady sprawiedliwości wymagają przy tym, aby zróżnicowanie prawne podmiotów (ich kategorii) pozostawało w adekwatnej relacji do różnic w ich sytuacji faktycznej, jako adresatów danych norm prawnych.

Reasumując, stwierdzić należy, iż Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych, a w konsekwencji należało mu przyznać wcześniejszą emeryturę z tego tytułu, wobec spełnienia wszystkich wymienionych w art. 184 ustawy emerytalnej przesłanek.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Aleksandra Urban SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń